

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentarius in universam Aristotelis - Cod. Ettenheim-Münster 157

Aristoteles

[S.l.], 1611

In Dvos Libros Deposteriore Resolvitione Proemivm

[urn:nbn:de:bsz:31-117375](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-117375)

Jytlg constet ex p[ro]p[ri]et[ib]us t[er]m[in]a ex m[er]ita p[ri]ma sine q[ui]bus cog[no]s-
 nosci o[mn]i[um] p[er]t[inet]; Ideo p[ri]orib[us] libris Analyticis & de Interpre-
 tatione Completa sine enunciatione p[ro]posuit. Kursum vero q[ui]
 Impossibile e[st], p[ro]p[ri]et[ib]us et Enunciationes nosse absq[ue] simplicib[us]
 uocib[us] ex q[ui]bus consistunt ante libros de Inter-
 p[re]tatione Categoriar[um] explicavit q[ui]a q[ui]bus simpliciam no-
 tam series p[ro]p[ri]et[ib]us et significaciones edocuit q[ui] categorica
 ut facili[us] intelligerentur Porphyrii H[er]ogoniam
 parit in q[ui] s. uocis q[ui]bus s[er]ies totus usq[ue] e[st] explicata Nota.

LIBER POSTERIORUM PRIMVS

ARTICVLVS PRIMVS

An aliqua precognoscenda sint ante Demon-
 strationem.

Hic liber in quo s[er]ies Demonstratio[rum] Mathematicam, For-
 mam, Divisionem, Effectum, aliq[ue] q[ui] annexa tradit, in
 6 partes sine tractatib[us] diuidi posse videtur. Prima
 pars absolvitur et q[ui] directus e[st] in quo docet ea q[ui]
 ante demonstrationem scienda sunt demonstrandi.
 Secunda pars a. c. 2. usq[ue] ad. 9. continet ea q[ui] ad
 mathematicam p[ro]p[ri]et[ib]us demonstrationis spectant
 hoc e[st], conditiones eas q[ui]bus debent e[ss]e affecta Propos[iti]o-
 demonstrationis. Tertia pars, cap. 10. absolvitur
 in quo Demonstratio et scientia demonstrativa di-
 viditur in p[ro]p[ri]et[ib]us, et Quia. Deinde. c. 11.
 quarta libri pars continetur, in qua demonstratio
 forma traditur. In quinta parte agitur de In-
 novantia q[ui] e[st] opposita demonstratio sine sine effe-
 ctui. In. 6. deat[ur] parte a. c. 12. usq[ue] ad. 1. finem.

Nota. tres sequentes
 tituli mal[um] sunt
 de precognitiis et p[ro]p[ri]et[ib]us
 quibus demonstrationis.

Altes varias quæstiones ad demonstratorem et scientiam demonstrativam pertinentes & posuit ac dissolvit cuius methodum ita sequemur, ut ea q̄ hinc inde de scientiâ sparsim attingit ad utriusq; libri finem revocamus.

ARTICVLVS SECVNDVS.

Quot et Quanam sint Præcognita?

An aliqua præcognoscenda sint ante Demonstrationem?

Affirmat id Aristoteles cui ille axiomate a quo istos libros auspiciatur hoc nimiram: Ois doctrina et disciplina, diuina no ethica, fit ex persistente cognitione quasi sic argumentaretur. Ois discursiva cognitio debet parere et acceri ex præcedente aliqua cognitione; Sed demonstrativa scilicet et conclusiva est discursiva cognitio; Ergo fieri debet et acceri ex aliqua persistente cognitione. Maiorem præcognitam sine axioma licet p se notum videatur præcognitum habet Aristoteles primam inductione perfecta, quæ Mathematica scientia ceteraq; ois artes ita accipiuntur Ergo ois doctrina et disciplina discursiva accipitur ex persistente cognitione; Formatur a mathematicis scientiis præcognitum quia veteres eas disciebant ante logicam quam ob eam etiam passim in his libris affert exempla mathematica, ut pote suis Auditoribus et id ætatis logica studiorum

nota et mpe p spua: Deinde idem apiona sine eandē
 maiorem pbat p aliam Inductioem seu enumeratiōem parti-
 tium hoc fere modo: Vis discurſiva notitia q̄ ſcilicet
 ex aliquo notiore colligitur, vel eſt pfecta, vel In-
 pfecta, ſive Enthymema, vel Inpfecta, ut p̄cepta:
 Sed in his tribus et ſingulis argumentatiōis ſpeciebus ex
 una aut plurius magis notis p̄p̄tibz colligitur conclusio
 p̄p̄tia n̄logica; Iſte ois cognitio dialethica ſeu
 diſcurſiva hoc eſt ea q̄ ad etiam mentis huma-
 na op̄atiōem ſpectat ex plurius vel una latente
 p̄p̄tia et p̄p̄ſente ſit cogitiōne.

Ex hac ſolis doctrina diſci poſſunt ſequentia. Primum Conſequentia
 Conſequentiam illam q̄ ois eſt argumentatiō non eſt p̄p̄tia
 Diſcurſum diſcurſum Ideoq̄ ois cogitiōnem diſcurſivam
 q̄ aliqua ex 4. argumentatiōis ſpeciebus accipi. Secundum
 cum uolung aliqd Inductioem p̄fecta p̄bare, et particu-
 laria ex q̄bz argumentamur adeo multa ſunt, ut facile
 enumerari nequeant, nos debere q̄dam t̄m ſpecialiter
 enumerare: reliqua uero generali aliqua diſci-
 plina q̄ plenti, ut ſcit ſoles q̄ dixit; Mathematicas diſ-
 ciplinas et ceterarum artium uamquamq̄ p̄ hanc
 notum fieri: ex qua p̄bare etiam patet nomen Doctri-
 nae et diſciplina hic ſumi q̄ notitia a p̄ceptore
 accepta q̄ uocabatur diſciplina q̄t in diſcente
 recipitur: Doctrina uero q̄t a p̄ceptore p̄ficiſit

Conſequentia
 q̄ ois eſt argumē-
 tatio, non eſt
 p̄p̄tia diſcurſi-
 ua.

et auditer: adeoq; patet etiam *Stolm* hic non agere
 de demonstracōe siue scientia demonstrativa p̄prio
 labore et inventionē parta, sed de ea potiffi aum
 q̄ ab aliis auditur et discitur, adeoq; de demo-
 stracōe vocali. Tertium, *Stolm* in hoc ca pite a-
 gere non de p̄cognitis et p̄cognitionib; q̄ ante
 totam demonstracōem p̄mittenda sunt, sed de iis
 q̄ ante ipsam demonstratā conclusiōe, q̄visusina
 notitia et doctrina ē p̄reguatur, q̄q; aliqui
 recentiores in contrariam do ceant, quom argu-
 menta ex diandis facile solvantur.

ARTICVLVS SECVNDVS

Quol et Quanam sint p̄cognita?

Respondeo cum *Stolm* fatia 3 de p̄cognita q̄ actu oportet
 p̄cognosci priusquam conclusio demonstrativa conclusio huj
 beatum. Primum fiat p̄cognita h. e. dca p̄ci-

*Primum p̄cog-
 nitum iudic-
 p̄missa p̄p̄ter-* fertur *Stolm* l. e. ponit illud notiffimū p̄cogni-
 ta demonstracōes ex q̄b. conclusio demonstratiua

2. De quolibet vera ē affirmatio aut negatio.

*Magis extre-
 mum tūc su-
 idem* Secundū p̄cognitū ē magis extreme seu p̄cognitū de q̄ aliq̄
 Demonstrati. e. l. ponit *Stolm* veritatem de q̄ *Stolm*

3. metici possunt demonstracōes facere. Tertium p̄cogni-
*Magis extre-
 mum tūc su-
 p̄cognitū* tum ē magis extreme, quod fere dca Defiō seu pro-
 prietas. l. e. *Stolm* ponit triangulum quā p̄ aliquam
 Demonstracōem fatis p̄ a mathematicis de aliq̄

Demonstrari quamvis sapienter videatur esse probum de quo aliquid aliud demonstratur quam id quod de aliquo demonstratur. Sed in exemplis non requiritur veritas authoris. Hec etiam Aristoteles ista exempla adducit quasi in una aliqua demonstratione repraesentari debent aut possint: potest eadem responsio dari ex hoc exemplo intelligi. Demonstratur homo esse discursum. Primum tria debet praesens. Primo hominem. Secundo discursum. Illum trium probum haec trium passionem, quam homo nec vult nec potest demonstrare. Tertio has duas praemissas ex quibus praedictum plenam potest demonstrari, videlicet.

De at rationale est discursum.

Homo est animal rationale

ex quibus praemissis inferitur haec conclusio.

igitur omnis homo est discursum.

Ratio vero ternarii numeri praecognitorem facilius est demonstrare et sic passionem praecognoscat, et de quo factum aliquid velit demonstrare, et per qua principia. Igitur omnia ista tria debet praesens. Dicit etiam medium. Aliquod quod terminum debere praecognosci. Ideo medium ternarium praecognosci in praemissis, qua licet dua sint ab utraque unum tamen praecognitum efficiunt; tamen quia unum tamen medium habent; tamen quia unum antecedens demonstratur praesentant; tamen quia neutra sine altera est completum.

principium ex quo demonstranda conclusio possit inferri. Dicitur Passione ac soluta hoc est magis et minus extremum etiam generis in primis primum ac medium terminum. De quo non est duo peculiaris proposita.

Solutio. Ideo negando paritatem quia ista duo divisa ante demonstracionis ingressum et effectione proposita da sunt per medium terminum satis est in ipso demonstracionis demerga ac premissis preteritis.

¶ In his tribus propositis adit aliquo modo solus quatenus non per ipsam conclusionem demonstrandam quam docet etiam aliquo modo cognosci ante quam probetur et aliquo modo non probetur: aliter probari non posset saltem non deberet si vero cognoscitur ante demonstracionem. At tunc eam praecognosci cognitione quadam universali et potestate tunc: non praecognosci a cognitione speciali et actuali et per hanc distinctionem ait solus posse Platonis dubitacionem in Menone. In dialogo namque Platonis quod Meno in scriptis dubitat. Meno an possit aliquam rem suam de novo ac quere hanc dubitacionem hoc de lemmate generare nititur. Aut ignorans res aut sciens.

Si ignorans etiam si nobis occurrat tunc agnoscamus, primum ac si fugitivum semper nobis ignotum quaremus. Si vero sciens frustra quatinus rem suam qua habet et non nisi agnoscere deat ille equum cui miserebat. Qui dubitavit Platonem respondere. Quare tenetiam hanc ante

corpus vis ingreſſum oia ſciſſe. Sed cum neſcio & q loco
 in gregg tingu in carcerem hereticoru mimmigraret, oia obli-
 tam ee, punde non aliter acq rere rerum quas dixit
 ſcientiam quam reminiscendo, adeoq humanam ſcientia
 ee reminſcentiam quardam. Hanc Platonis opiem
 merito ſoles tum in rdo priorum c. 21. tum hic
 & absurda hlt, docetq dubitacem allatam facile
 ſolui ſi dicamg conclusionem in pmiſſis univerſali quam
 ſam cognitione ac poteſtate proſci, poſtea vero quem
 ex illis inferat ſpeciali cognitione etiam non cogno-
 ſcivi de novo, talia ſcia, quam nig humanitate
 nunquam cognovit. Eadem diſtinctione cogitio nig ^{Solutio alte} obſectio-
 nis. ^{nis.}
 Univerſalis in particularis ſive actualis et Potentia-
 tialis, ait ſoles, hoc etiam So pri ſma quod gra
 demoſtrativa n ſciam obſectabatur ſolui poſſe
 Sophiſta namq, eum q forte demonſtraverat.
 q. g. ee binaſulum habere tres, vel ee binaſium
 ee parem, rogabat an ſciet nec ne quod demo-
 ſtraverat: ille a. affirmante ſe ſcire, tum Sophiſta
 aliquem particularem binaſium pferbat quem ^{forte duos part}
 habebat abſconditum quemq demonſtrator nſciēbat ^{ſciet ſub pallio}
 in ſeram natura exiſtere. Obſectabat igr demonſtra-
 tori cum tunc binaſium nſciē ſuiffet qd ee in re
 cum natura exiſtere pſeqnter etiam ignorare ea
 parem ee, punde ſolo aſſeruiſſe ſe ſcire tcm bina-
 ſium ee parem. Aliq igr ut hoc ſophiſma vita-
 rent cum limitatione dicebant ſe non ſcire, nec demon-

Ad finem huius artificiali observanda: primo quavis conclusio et modo
 venit scilicet antequam probetur et demonstratur per se et per
 aliquo modo et tunc est quantum progrediatur alij tibi annu-
 merandum quia tunc precognitorum in presentia, illa tunc intelligunt
 quoniam actualis et specialis cognitio ante demonstrationis conclusio-
 nem illata a natura est demonstrandi. Observanda deinde ante omne
 o solum ante demonstrationem sed etiam ante oem lythum, quia sui pra-
 argumentatio nem sine quali det diversam notitiam aliqua
 praecognosci oportere ut patet ex axiomatico initio huius capituli
 posito. Quare et philosophus in 1o libro 2o. u. g. hanc materiam dicit
 quod sciam suam, proinde debes materiam filij, dilectionem ali-
 quo modo, et praecipue, quae dicitur hoc problema est quod dicitur

Notandum
 primo ex hoc
 capitulo: Con-
 clusionem non esse
 quartam praeco-
 gnitam.
 Ante omne
 lythum, ali-
 qua sui pra-
 cognoscit.

ARTICULVS TERTIVS

Quot et Quae sint Praecognitiones?

Differt cognitio a praecognito inquam abstractum a suo con-
 creto, ut tunc supra formati, a re qua percipitur, et
 dicitur obiectum quod praecognitum. n. e. id quod praecognitur
 Praecognitio u. e. actualis cognitio quam scilicet in axiomatico
 vocant praecipiente in cognitio nem eo quod ante relatione
 illatam haberi debeat ad demonstrandum.
 Haec notatio ad praecipua respondeo primo, in coi. e. e. gene-
 rales praecognitiones. una vocatur **Quid est altera** Quod est
 sine Quia e, et haec est. Generales nique nam utraq;
 subdistinguitur in duas speciales. Praecognitio **Quid est** est
 in **Quid nominis**, et **Quid dicitur**. **Quid nominis** vocatur
 illa per quam dicitur vocabatur significatio cognoscitur antequam

Quomodo Prae-
 cognitio et Prae-
 cognitio differ-
 ent?
 Quomodo Prae-
 cognitio et Prae-
 cognitio differ-
 ent?
 Quomodo Prae-
 cognitio et Prae-
 cognitio differ-
 ent?
 Quomodo Prae-
 cognitio et Prae-
 cognitio differ-
 ent?

præcognitio quæ sit demonstratio vocalis aut scripta. *Artes* sem vocat
Prænotationem, Quid est. Quod dicitur. Præcognitio
Quid rei est, qua alicui rei essentia præcognoscitur qua
conclusio demonstranda inferatur. Prænotio quod sit
etiam duplex est, Incompleta et Completa. Incompleta
est quando rem aliquam existere in rerum natura agnos-
cimus ut rosam. Completa, qua veritate rerum præci-
piamus; hæc ad secundam. Etiam ad primam naturam opera-
tionem pertinet, sed iam singulari in specie explican-
do, vel potius singulari præcognitionis in arte. præ. tradi-
tis applicabilibus.

Respondet et; Principia præcognita prænotatione præ-
cognoscenda. Quid. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem
vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat.
Prænotio, ut *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem
vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat.
Prænotio, ut *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem
vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat.

Prænotio, ut *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem
vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat.
Prænotio, ut *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem
vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat.
Prænotio, ut *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem
vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat.

Principia non completa, nempe quod vera sit. vera a. non præcog-
noscenda. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat.
Prænotio, ut *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem
vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat.
Prænotio, ut *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem
vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat. *Artes* sem vocat.

tradens. Vide etiam colligi debita p[er] Complexam hanc Prin-
cipiorum p[ro]gnitionem aliud non esse quam affectus certus
et eui debet q[ui] ante relationem illatam p[ro]missis demonstrari
affertur.

Respondeo testis etiam de Eadem p[ar]te
facto utaq[ue] p[ro]feci oportere. Primo q[uo]d nois; Deinde notiones ad
q[uo]d sit Incompleta. Pro utiq[ue] declarac[i]o adue[n]t[ur]a sequi q[ui]
tendum ex Jabello. q. Met. p. 19. scientiam aliquando
p[ro]pria Inventione ac labore acq[ui]ri. Aliquando a p[ro]fessan-
tib[us] disci vel ex doct[or]um scriptis hauriri. Ad hac
p[ar]tem vel ante in rebus natura existere, ut Homo,
Leo, equus. vel p[ro]testate tantum ut rosa hyemis tempe.

Præcognitio q[ui]d nois tam de p[ri]ncipijs quam de p[ro]p[ri]o
t[er]m[in]o vocali et scriptam demonstrationem quam
ab alijs discimus nata o[mn]i[um] e[st], nisi n[on] vocabulo[rum] signifi-
cacionem p[er]intelligeremus frustra eos audiremus vel le-
geremus. ad mentalem. n[on] demonstrac[i]o[n]em quam nos ipsi
apud nos t[er]m[in]o facimus nulla requiritur nois ex merito
significanciam p[ro]cognitio h[ab]et mentalis demonstran-
do ex solis p[ro]p[ri]o b[us] conficitur. Deinde si p[ro]p[ri]a in-
dustria aliquam demonstrac[i]o[n]em fabriens p[er]cipit
aliquis rei scientiam ipsi inveniam[us] p[ro]p[ri]a ad et re
ipsa in rebus natura existere oportet ac bene
p[ro]cognosci, ut bene docet Jabellus. l. c. q[ui] etiam hoc
sensu p[ro]p[ri]am interpretatur quando in 1. Phys. dicit
Scientiam de p[ro]p[ri]o suo p[ro]ponere quod sit, actu
existat; scientiam in q[ui] p[ro]p[ri]am invenienciam acq[ui]ritur

Similiter quia Joly infra dicit deficiente in nobis di-
quo sensu o posse. eorum sensibilia q ab illo picipi-
untur scientiam acqri etiam de scientia ppi a
inventione acqrenda loqitur: Caeg enim non pt de
coloribz pviato studio aliquam scientiam acqre
Ras e ga intellectiva cognitio ac scientia p ppi
popt sensibilia iuxta illud Joly. Nil e in illis
quod non ppi fecerit in sensu; atqz sensu nil ppi
potest nisi quod ^{actu} reate in rerum natura existit.
Quod si qs demonstrationem ac scientiam non acqrat
p ppi inventionem sed per disciplinam addiscat o
erit ops p posse actuatem Joly epilectiam sufficit
n. tunc quod Joly aliquando extiterit vel possit
existere. Idem dicendum si qs demonstrationem
p ppi inventionem repetat tantum. Addunt diq
REI, uocant ^{actuatem} testiam p cognitionem Joly ratiā eē qm
necessaria Joly.
uocant. Quid rei pbaatqz ep eo quod definitio
Joly sit potissima demonstratio media. Sed
resior Joly negat hanc pactionem peculiarem eē
ratiā atqz eodem modo quo in p. act. dicit e
mediam terminā (obscure sam tum) non gliben-
ere peculiare p cognitionem a p ppi inventionem:
Ita nunc affertur Jolyem qd rei Joly iue cog-
nitionem mediā terminā eē peculiarem p cog-
nitionem a p ppi inventionem p ppi inventionem

complexa distincta, ut etiam patet in exemplo supra allat
ta demonstrationis: nam at ratione q̄ ē d̄ctō h̄as, & d̄ctō
tra p̄missas seorsim praeognosci.

Respondet quarto de Passione nil aliud praeosci oportere
quam EVIS NOMINIS, idq̄ tractum in vocali uerbi
ta demonstrare de qua uocali demonstrare ^{non potest} ^{praenotio} ^{non in hoc}
libro potissimum agere manifestum ē ex hoc capite, et his
praecognitionibz. Si q̄s mentalem tantum demonstratōem per
se ipsam faciat, loco huius praecognitionis debet habere
implicitam aliquam generalem apprehensionem Passio nis
ficti. Aliq̄ putant etiam praenotionem EVIS SIT ^{praenotio quod} ^{non est.}
Passionis necessariam ē se inphabiliter. Nam cognos
cere quod Passio aliqua sit seu existat est cognoscere
Passionem conuenire suo facto, quod per demonstrationē
inquiritur, et potius post cognoscitur, si ista logi
ceat, quam ut praenotetur. Simili de cā non ē
naria Praecognitio EVIS REI Passionis. Nam in
d̄ctōe Passionis ponitur factum, illiq̄ iuxta cōm
mune d̄ctōem uerbi Don. l. d. i. b. Ergo eo
iure quod alicuius Passionis d̄ctō habereatur iam sei
retur cui d̄ctō passio demonstranda conueniret, Ideo
demonstratio operacione foret. Qua doctina etiā
patet ex supra allato exemplo; in quo licet quis
non possit definire d̄ctōem, dummodo uocabuli
significacōem praenoscit, nilominus intellectus praesens

^{non in hoc}
^{non potest}
^{praenotio}
^{non in hoc}
^{non est.}
^{Ratio.}
^{Neg praenotio huius rei est necessaria.}
^{Ratio.}

nocet ut si qd seorsum tantum cognosceret et lunam deficeret et ter-
 ram inter selem et lunam in leptoni absq eo quod cognosceret
 interpositionem et veram causam defectus non haberet scientiam
 veram eulipsis. Testis conditio est ut cognoscat eam scilicet
 aliter se habere non posse. Quare si et qd nos scilicet luna
 eclipsim pati qd interpositio nem terrae tamen pataret
 fieri posse ut terra interposita luna non deficeret tunc non
 haberet veram scientiam sed alterius generis quanda cognitio-
 nem, scientiam imperfectiorem. *Scientia dicitur
 scire quod
 res aliter se
 non possit ha-
 bere.*
 Scientia ita dicitur scire
 non aliter qd aliter qd
 non sine vera scientia
 se habere nisi in qd
 tant se cognoscere causam
 quae res est etc. Ex quo
 habet istius veram pfecti-
 onem sentiat, ea q se
 notat, neq aliter
 quam de declaratione
 aliqua et qd cor
 hominum san-
 guinem coarscit et
 in diis qd
 posse se debere.

Declarata ne definita in hunc modum scientia qd e finis demon-
 strationis istius ordine resolutois pceditur ad modum per quod
 hae scientia regit solent qd hae ad unum nimirum ad ipsam
 demonstrationem quam etiam qd scientiam tamen per suam fi-
 nem hoc modo definit: Demonstratio est scilicet scien-
 tialis, vel quod idem e scilicet efficiens scientiam. Cuius
 definitum est demonstratio non qd toto discursu
 ex tribus ppositis aggregata sumpta ad unum qd dicitur ppositis.
 Item sola demonstratio p quod quid, de qua istius
 usq ad c. 10. tm tractat. *Genus e scilicet, utiqz qd
 in ppositis libris explicat fuit hoc est vocalis. Diffe-
 rentiam significat non scientialis p quam a dialectico
 q opione, et Sophistico q dea ptionem, et pseudo grapho*

alem quasi caam assignat non e p se nota, atq, ideo debuit
ab hte quo ad singulas particular p sapiores qzasi ac
demonstrari quod fecit in hoc capite per hypotheti
cum syllogismum in hunc fere modum ac sensum.

Si scire e rem p caam gnoscere pp quare e p
et si demonstratio e syllogismus scientialis efficiens talem
scientiam necesse e qzasi ee veras medietas, notiores
et priores et caas conclusionis.

Sed antecedens est verum ac per se notum.

Syllogismus etiam consequens.

Qui hypothetice dicitur regit ad pcollet huius categorice.

Qui syllogismus faciens scire debet gstrare ex veris primis
immediatis, cais qz conclusionis etc.

Sed eis demonstratio e syllogismus faciens scire.

Syllogismus autem demonstratio gstrat ex veris primis etc.

Qui dicitur est verissima demonstratio in mia logica
uig utraqz pmissa sunt p se nota intelligentior
cabalorum significationem. Quibz ita notatis addi
possunt qz in pmissis logica. qz deb. 3. d. 1. p. 1. g.

Proterea etiam hoc notari pt quod si utraqz de
demonstratis dicitur gstrare in unam dicitur. De utroqz dicitur
demonstratio ee syllogismus scientialis gstrare ex pmissis
veris, primis, et immediatis, notioribz, prioreb, cais qz con
clusionis tunc hinc perfectissimam dicitur quale a hte demonst
rastra dicitur sola terminorum transpositione a demon
stratoe differere. Deniqz notandum etiam posterioris
demonstratioe gstrare ee syllogismus vocalem ac per reliqua
particular demonstratoem distingui a reliqz syllogismorum gstrat...

consistere possit posteriores a. Line prioribus non possit
ex quo fit ut prius leuem, secundum u. maiorem, Ictig
a. maximam necessitatem gti neat.

Prius quem Diatui De oi posterioritatem uocant Descriptio pri
his uerbis c. c. q. ab Aste describitur: Quod non e ni gradus
in quodam gden sic, in quodam a. non, reg. aliquando di. tur de
gden sic, aliquando a. non. Quorum uerborum sensus omni potest
ostendi.

hic. Propositio de omni e enunciatio directa
cuius predicatum uenit omni gto sub subiecto et
omni tempore. Directa inquam, quoniam in directarum
enunciacionum nulla habetur ratio in se entis, quod bene pro
tandem erit, etiam q sequentibus gradibus necessitatis.

Continetur itaq in predictis Aste uerbis dua gditio
res ad hanc gradum necessaria. Primo uaiuersali
tas subiecti, cuius defectus ista ppos non sunt de omni
Homo e Aste. Animal e si res, mo sunt rathores q ita
rigorosa in subiecti uaiuersalitate in exigant ut singularar
ppos ab hoc gradu excludant de uaiuersali gden. S. Tr.
so. Met. l. 19. un Aste ibidem 23. docet hanc sin-

gularem ppos. Calceus est animal, ee perso adeo q
2do gradu necessitatis itq secundus gradus se pponit pri
uum et dis ppos q e p se etiam e de oi.

Altera conditio: uaiuer-
salitas tempo-
ris.
defectum ab hoc gradu habellu respicit istas ppos: tis.
Homo cecidit, Luna eclipsis patitur, Ois arbor floret
ex qua etiam explicatio ne patet quantum differat ppos
de omni posterioritatis ab eaq e de oi prioritate.

Quomodo dicitur hoc. n. plg non regit quam universale signu a sine
nitio de oi vera sit sine falsa; illa ut iuxta notum posteriorum li
prioris, hactum doctrinam, predicatum cui libet fito et cui ten
Differat de
omni posterior
sistio.
Secundy necessitatis gradus vocatur LER SEI; sed

Ja LER SEI agnosce ac multificationem uerpari solit
fiteri in .e. q. agerit q. acceptiois modos, insignis
re q. by aliq. per se dici potest: q. proinde a loy.
cis nominant. Modi dicendi LER SEI, quatuor aliq.
3 et quatuor doceant no a. modos dicendi, sed de
tiam de modum exidendi, et quatuor modum ex
jandi per se quorum in jultibus non videtur magi.
facienda rigorem eo modo quo quatuor, aut per se
stilit ut casat, p. etiam predicati ac Sei.

Primum modum LER SEI, ita describitur. Toty.
quatuor, inquit in eo quod qd e. et tria. cano.
most linea, et linea. quatuor. Ex q. by acco.
liciantur due conditiones, q. et aliq. predi
catum et consequenter proprio ad hanc. inquit modum
dicendi LER SEI, nascitur. Prima e. ut no
dicatum nisi q. no e. conueniat. hanc verbum facit
latissime. Exat. Toty. Longy. by. diste. by.
lin. d. beto, itaq. forma. substantialis vel ruiden
talis, adcoy. debet a. radicat. dicente. Quare huius
modi. proptis. judicata. animal ut homo.
A. toty. e. homo; no. sunt. Toty. se. eo. quod. sicut. nisi
reba. atq. imitiles. ad. demonstrationes. conficienda.
reserq. sicutis. accrendis. Altera. conditio. est. ut p.

dicendum fortiter in dicitur scilicet, vel quod eodem modo dicitur,
 et in dicitur de facto in dicitur predicatur quoniam
 cum triangulum definitur in eis dicitur per lineam
 dicatur triangulum in figuram hinc hinc quanta
 per dicitur dicitur lineam dicitur dicitur dicitur in dicitur
 hinc dicitur triangulo, et facta dicitur per dicitur dicitur
 ea, quoniam linea dicitur longitudo sine latitudine
 eius dicitur per dicitur dicitur. Consequenter dicitur quod
 se videtur ad primam hanc nota dicitur dicitur dicitur
 predicata dicitur et dicitur dicitur dicitur dicitur
 per dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 species. Tertio dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 in dicitur vel quod dicitur dicitur in dicitur.

Secundo modo, per se, quodammodo apponitur dicitur
 si nam sicut in dicitur, predicatum eius dicitur
 in dicitur dicitur, ut dicitur in dicitur hinc et linea
 in dicitur dicitur dicitur, hinc dicitur hoc modo
 per se vocatur ille dicitur dicitur dicitur ad hunc dicitur
 in dicitur dicitur, ad quem uno verbo, dicitur et
 eius dicitur sine dicitur dicitur q dicitur dicitur
 hinc dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 ad dicitur hinc, et dicitur dicitur, dicitur dicitur dicitur
 dicitur per se dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 ta dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 ex hoc dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 dicitur dicitur, nam dicitur dicitur, hinc dicitur
 nullo dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur

et tota saltem antea, uti proprie defixi non so-
lunt. Et quoniam eadem sententia ac tractatio
oppositum in his duobus modis per se ita explicatis,

Artes statim subiungit eam modam per accidens
aliquam oppositam, in qua oia ea dici per accidens
Modi dicendi per accidens, utro modo in re sitis, hoc est, quia ita in sunt
sunt, quod utro sitis, ut neg, ponantur in dicitur eorum, nec defixi
modo in sunt
sitis?

antea per tota, in cuius doctrina confirmatio non
efficitur nec duo exempla. Primum est in nomine
Alacum, animal est album quia nec magis animal
album per animal, nec animal per album nisi
cum definitur, quod per iterum confirmatur hinc
tunc non solum ante, sed nisi.

Ad hos tres modos dicendi ac radicandi per se
pradicata ac radicatio eadem posse reduci
nam omne predicatum vel in se sit centrale atque
ad primum modum dicendi, vel se spectat,
vel Accidentale, id est vel proprie accidens
sine quatuor, quod Compositum, radicabilibus
atque ad eundem modum per se spectat, vel in
accidens cum se contingens atque ad alterum per
se sed tunc ad modum per accidens spectat
ex quo confirmari et per alios quosdam
demonstrans accidentia ineliminabilia non si ratio
nisi tunc necessitate nisi et superius gradus
qua tunc propensum nulla est.

Testis nody seu acceptio per se longe a prioribus duabus
 diversa qdem e[st] sed facilis, et iam explicata cum forte
 in predicamento substantie; sola n[on] substantia, PER SE ex
 istant uti accentioni et modo etiam o[pposita] h[ab]et se
 cond[um] q[uo]d d[icitur] nody per accidens a se petenti ubi
 ea salte[m] diversa quo videlicet per accidens al
 aliud est quam in alio q[uo] nody oib[us] et solis t[er]minis
 t[er]m[in]is convenit, iuxta illa q[uo]d m. c. l. p[ro]d. c. r.
 d[icitur] i[n]g. Habet a se iste testis nody PER
 SE, ut priores duas adeo dixerat, ut si q[ui]s n[on]t
 gras eximias de reo adiacente agnoverit
 huic testis modo faciat, aliqua ad prima[m]
 spectant, ut haec: De q[uo] est, De q[uo] per se q[ui]s
 est, aliqua ad neutrum sed potius ad mo
 dum per accidens et o[mn]i q[uo] o[pposita], ut in a q[ui]s
 istentia de reo creatis radicatur, nisi fiat ut
 in vocala Per se. Nam si dicas Petrus vel ho
 mo per se q[ui]s d[icitur], ostendit totis emanatio ad secun
 dam modum per se spectare quando dea proprie
 tas substantia e[st] Per se existere aut h[ab]ere forte
 h[ab]ere.

Testis nody
 dicitur p[er]
 se explicat
 ab h[ab]ere in
 predicamento
 substantie

Quartus nody p[er] se, interpret. S. Tho. Per se in 4
 ma, quoniam in tanta opinionum varietate tato sequatur testi
 net ad causam efficientem. Nam per se dicitur in ff
 Quod vere contingit effectus, adeoq[ue] illa p[ro]p[ri]o e[st] PER
 SE, in 4 h[ab]e acceptioe modoq[ue] in qua predicant[ur]
 tur aliq[ui] effectus de sua r[ati]o[n]e vera; quo fit ut forte

Per se in 4
 modo dicitur
 id est quod
 vere contingit
 effectus.

teste, P. 2. s. e. quasto hoc modo: De propemadū
sit quod P. 2. s. e. l. ponit hoc. Jugalato interyit.
nam q. Jugalatio fait cā Interit, ideo recte di
citur aliq. p. rēgulationem P. 2. s. e. interyit;
eodem p. 2. s. e. ista: at rationale ē dīstīn
ctūm, vībile vī q. ratio nālitās ē quā amō
cā efficiens p. 2. s. e. ex hōie enaxantium.

Testigūdo
+ accidens ē
quālibet ē cā
p. 2. s. e. quā
efficitur
contingit.

Hanc oportet Testigūdo p. 2. s. e. accidens quā
+ accidens ē
quālibet ē cā
p. 2. s. e. quā
efficitur
contingit.
aliquo modo cum efficitur, ut si deambulante
Socrate fulguravit, non n. ex ambulatōem fulgū
ravit, nōt Arist. sed causa radum ē ut Socrate
deambulante fulguraret, sicut si aliquo nōt lauātōem
pluat; q. ad hanc nōt p. 2. s. e. dicta etiam hanc
dīstīnctōem exigant, ut cā ab efficitur realiter
differat, ideoq. ut sit cā et efficitur phisici, et
ut cā sit p. 2. s. e. loco ab efficitur seivada
audiendi non sunt, q. hūic sua nōt p. 2. s. e. ut
opinionis nullam p. 2. s. e. ad hūic, et Arist. ad hūic
tantur.

Testigūdo p. 2. s. e. necessi
tatis accidens p. 2. s. e. quod Arist. vocat vāner
sale: ad quod 3 p. 2. s. e. nōt p. 2. s. e. Prima ut sit de
causi, nōt p. 2. s. e. p. 2. s. e. necessitatis. Secunda
ut sit p. 2. s. e. se, Testigūdo p. 2. s. e. quā a p. 2. s. e. ibiq.

gradibus dixerat ut sit quaternus ipsam. e. g. haig ^{Testig gradus} ~~prois~~
 Predicatum, nio ipsa Tota ^{prois} haec: Homo est ^{successibili}
 carnis, & Universalis posteriori, licet quia ^{tue, qd. homo} ~~est~~ ^{negat.}
 no, et per, et per se, secundo modo, et denique ^{ut sit de oi.}
 reduplicatioe qua homo, & dicitur. Haec a. homo ^{ut sit per se.}
 est sensitivus, licet sit de oi, et per se, primo modo ^{ut sit quaternus}
 atque Universalis non est, quia homo qua homo o
 est sensitivus de qua at; Vera quia difficile sit
 dnam sit quaternus ipsam. Ante illud explicat
 ait; Quaternus ipsam, idem ac quod dicitur se, et
 e. l. ait, prout linea qua linea est ideo convenire
 quod per se conveniunt linea; et habere tres angu-
 los aequales duobus rectis. \triangle est passio, seu mathe-
 matica proprietas triangulari ad eam modum quo visibile
 est proprietas hois. \triangle ait triangulari qua trian-
 gulum est in se quia ipsi per se inest; at \triangle ^{hois}
 Caeli (quod est species triangulari sicut homo est spec-
 ies animalis) habere 3 angulos d. dicit non
 se, et quaternus hois est, sed qua triangulum
 est quere, perinde ac si quod diceret sensitivum
 quere quod animal qua animal, hois vero non
 convenire per se, sicut qua homo sed per ani-
 mal, ubi bene notandum, nisi sit motus in se spec-
 tem diffidij, vocalis, per se, hic longe aliter usat
 passio, qua paulo antea, adeo ut quod, quatuor modum

Per se, pro se, et, non pessime adiectis
et similitet etiam etiam. Per Accidens, na per
se hic ita accipitur per oppositum illi quod e
per aliud sicut Homo per se sensibilis e, quia
sensibilitas no querit ipsi per aliud per se
tu fatis nate ab ipso distincte sicut sensibili-
tas i ipsi per animal competat, similiter
et per accidens id e quod per aliud, quia
Homo per accidens quod hoc modo per se
sing est, quoniam si per Accidens ita ut pau-
lo supra accipitur, no per Accidens, sed per se
primo modo sensibile sit. Eadem doctrina
et magis explicat, Aristoteles addit predicatum
unde sensibile, n. g. respectu vivens, non
e universale predicatum, quia no e vivens,
sentit, neq. respectu hominis universale e quia
licet si non querat, atque non querit illi.
Inquam per se primo de figura secundario,
animali. n. Inquam primario per se conuenit. Et
de modo sensibile locuti ceterisq. nihil in
terte etiam Bonaventura. c. b. magister, o que-
rit primario per se homini. Aristoteles ponit ex-
empla mathematica, dicitq. habere 3 angulos
aequales duobus rectis respectu figurae, non e

Quid sit praed-
icatum uni-
uersale?

medicatum universale, eo quod non si figura
conueniat, nec respectu Horcolis, quia Horcolis
conuenit secundario tm, ac beneficio trianguli,
respectu uig e predicatum universale ificat
sensibile respectu animalis.

colligi primo ut, predicatum vte, ac ^{predicatu} ^{universale,}
ratum de toto primo, et quaterq ipsa, ^{de toto pri}
e ac breuiter et clarig dici posse, ^{oe p. mo. et}
dicatu quod cum toto suo recipiatur ^{quatenus}
Universale posterioristia. ^{synonima.} Deinde col-

ligi ut, quaterq ipsa no semper ita si
grosse uigi, a pttis et Theologis ut hic
ab hote explicatur, reg. n. de predicatu qua
toto in aliqua nota reduplicatiois conuenit
Universaliter, Omni et toti toto recipiatur
conuenit, ut exenpla e Ton. h. 3. Post. e. ull. o.
stendant sed illud tm uig nota reduplicatiois denotat
in toto e aduquatum et propriam causa
quam toto predicatum generit, ut si dicas
Homo qua rationalis e discursing, vel, quod eode
recidit, Homo qua Homo e discursing.

Deniq colligi etia ut, discretim inter Uni
uersale illud Prop. et hoc posterioristia
Illud. n. sic dicitur quia cum. oibz sine uniuersis
inferioribz suis nesci ac de ydem predicatur
Hoc a. quia uniuerse, h. e. quoad a Totum

De medio termino q̄ ē illiḡ cā predicat̄, q̄m̄
 rationale ē cā dīstīnī. De. Prīmī modī ex
 emplam ē Minor eīdem sylloḡ. Exemp̄ tu
 rōi ē conclusio eīdem sylloḡ, q̄ ut infra consta
 bit fieri etiam p̄t̄ alicui alteri demonstrationi
 nōt̄ p̄missa. Sicut in demonstratione logica
 quā paulo ante in hac parte ex forte attuli
 mus, Maior p̄p̄ō ē in t̄to modo Per se, q̄
 causam finalem. Minor in Primo, Conclusio
 vero q̄ fuit huiusmodi. Ergo sylloḡ demonstra
 tinḡ gignit p̄sentiam ē in rōi. Deniq̄, oēs
 utriq̄q̄ sylloḡ p̄p̄ōs etiam sunt universales et
 reciprocabiles ut patebit eas examinanti.
 Ex q̄b̄ tandem sequitur si predicata superi
 ora de inferioribus et intermedia probantur
 non fieri demonstrationem ab ante hūc desig
 natam. n. g. si ita gētur:

Omne animal ē vivens

Et homo ē animal

ergo homo ē vivens

quā ratione t̄t̄o dīstīnī. De non t̄t̄o ab
 t̄p̄o dīstīnī, ut dicitur ē universale, atq̄ ni
 culla ex his tribus propriis est. Universalis
 p̄sentationis ut patet ex dīctis; Ergo de
 Ratione nūc dōct̄ina dīstīnī ex dīctis sic
 quā t̄t̄o dīstīnī, Ita nobis t̄t̄o dīstīnī

ne ut verberet circa ylatione (Obiectiva) q
 o tunc fit natio ex parte ruz ex bre mi fo
 q porsq non possit se aliter habere, sed
 in similiqz ex porsq q vixet, alio o
 tanta necessitas non inuenitur licet. n. Juba
 eorum narium cum predicatis connexionem
 habeant, predicata tamen nulla ibnt necessi
 tem cum porsq, quoniam n. ho u. g. natio fit
 at et viuens, etc. animal ta et viuens q
 sunt necessario homo qd qd ven possunt et
 bestia.

ARTICULVS SECVNDVS.

**De altera Conditione Propositio
 num Demonstrationis.**

Secunda conditio pmissa demonstrationis est ut sit
 PRIMAE et FORMAE. Pro qua in
 telligenda notanda sunt in dicto l. 7. h. 4.
 c. 8. n. 8. quod dicitur. De veru con dle
 pu, h. 4, sem una ut vera vera, et mediata
 vel intermediata. Iudicialia ex toto. c. 8. et
 resideret in illa, qd porsq aliquid mediam
 porsq se ruz qd quod predicati toto con
 ueniat probati o qd qd qd qd qd qd
 leges, et nulla propositio intermediata possit per
 aliam prioram propositioem probari; qd qd qd

Quid sit conuatio
 no immediata

propositio immediata etiam fit prima et per se nota
et oio in demonstrabilis. Priorum namque
in mediata propositio, possunt a posteriori et per
inductionem atque experientiam probari auctoritate
Hyle, et Boetius. c. ult.

Quid Media
ta propositio.

Mediata u. dicitur illa propositio quae per aliquam mediam per se
notam probari fit, u. proinde Mediata propositio
idem est quod propositio non prima, et secunda,
et per aliud nota, siue demonstrabilis aut pro-
babilis, paulo aliter usurpando hanc uocem
quam alias solet.

Notandum ideo propositum immediatum (et eop-
posito similiter etiam Mediata) dicitur
primum in Necessariam et Contingentem, mixtum
aut in Impossibilem. Nam siue naturam
quodam per alia priora probari possunt, quae
non possunt, Ita etiam Impossibiles et gen-
ter. Et quod contingentes u. Hyle, et
est. S. Th. Albertus Mag. et Thomista
dicitur. proinde in huius libri. Sed in
possibilem et contingentem immediatum uo-
cabatur non a posteriori quae ratio tantum, ita
dicitur placere, potest, et etiam Immediata
discernunt, in se in immediata, et Virtus et Virtua-
liter Immediata uig. distinctio in occasio,
non habent in mente, nisi. Top. de arte

quam immed
diata dicitur
tut in Ne-
cessaria, co-
tingentia et
impossibiles.

deinde immed
diata in for-
maliter in
mediata,
et Virtus et Virtua-
liter.

Demonstrandum est ex utroque ac primis aut
ex iis q per prima fides sunt, q
idcirco vocantur virtualiter immediata
primis, q in aio alienis q iis ad aliqd
demonstrandum utitur. Et immo ea p rig
ad aio prima ac fta immediata resolu
vit in eandem vim habent ac si fta prima et

insuper in immediata eent. Præterea dividuntur in
affirmati
vniuersales
gatiuas.
mediatam propositiōem in affirmatiua et ne
gatiua. quæ ad negatiua affertur do
et hiles. c. 11. Propositiōes constantes gene
ribus sumis diuersorum prædicamentorum
eē immediatas, cuiusmodi sunt, Substantia, et
Quantitas, Modus non est Passio de ad quæ

S. Thomas etiam refert eas in qbus de
mutuam negantes integre definitiones duarum
specierum, sub eodem genere et proximo
genere, ut si dicas Animal rationale non
est animal irrationale, vel uis diuisa de ali
a sibi opposita est. Irrationale non est irra
tionale, Nulla corporum est incorporeum.

Antequam de affirmatiuis immediatis aliqd
determinare scienda est quod autem in his
diximus, et fusius contra Aristotem de
Gillig. c. c. 2. n. 2. et v. ostendit
immediatas uel spec per se nota

pecti, adeo ut ois immediata etiam sit per
 se nota, et e converso, quamvis rāe diffe-
 rant, inam immediata dicitur, in ordine ad mediam quod
 e rāe conneptionis predicati cum fobto, sed per se no-
 ta dicitur in ordine ad aliquam ultimam, conneptionem
 predicati cum fobto cognoscentem, sine aliquo medio;
 Quocirca auctoritate Gillio, c. c. r. n. p. Describitur
 Hū . c. 3. solet per se nota ppoio, hoc modo.
 Propoio Vocatis aut Obiectiva, cognoscibilis ex
 suis tantum terminis. Sensus e, illa ppoio esse
 e p se nota, cuius connectio sine Identitate, pdi-
 cati (vel, si de negativā loquamur distinctio
 ac diversitas) in fobto absq alio medio termino
 extinsco et saltem rāe distincto apta e in-
 notescere unius ultimi apprehendenti terminos.
 Signatē dicitur, Vocatis aut Obiectiva, quia men-
 talis ppoio potiq e ipsa cognitio ac notitia
 a qua obiectiva et psequenter etiam Vocalis
 sine scripta concretē denominantur per se notae
 Itaq ad propoionem immediatam ac per se no-
 tam ha dua conditiones exiguntur. Prior ut
 careat medio termino q saltem rāe ratiocinata
 differat ab extremis. Posterior ex ppoione
 sequitur nimirum ut ex vi solius notitiae appre-
 hēntiae terminorum feratur de ea iudicium sine
 ulla alia cognitione interueniente, ut bene docet

Gillig. Ex q̄b; sequitur primo, dicitur
Ep̄ois per se nota. Nam iuxta S. Th. et
eiorum sententiam quam etiam sequitur et bene ex-
plicat Gil. n. 7. quedam Ep̄ois dicuntur per
se nota eod̄m se t̄n, quedam etiam quoad
nos. Ea Ep̄ois dicitur per se nota eod̄m
se t̄n, q̄ constat ex terminis ex quorum
definitiva apprehensione potest q̄dē gigni
evidens assensu aut dissensu, quamvis ob imbecil-
litatem nri int̄t̄, illos terminos non satis ap-
prehendantis de facto non gignatur usq; dum
ydem termini vel Ep̄ois labore ac industria
vel per alteris instructionem perfectis et quā-
tum satis ē apprehendantur. Hinc medi-
Ep̄ois testis. S. Thoma. 1. 2. q. 2. a. 2. et
cuius sententia ē haec, Sed ē. Item principia
singularem scientiarum, q̄ praesens terminis abstrasi-
onib; constent, quorum ratios ac significaciones pa-
sim ignorantur et solum sapientib; notis s̄nt; ut
pulchre docet idem. S. Th. in 1. 2. d. q. 97
a. 2. ex Boetio, ait; hāc Ep̄ois. Homo ē
animat; eē per se notam eod̄m se quamvis illi
q̄ nescit definire hominem, tandem ignota sit
usq; dum hōis d̄f̄nitionem perdiscat. Propo-
n. per se nota, quoad nos, illa dicitur, qua con-

stat eiq̄modi terminis q̄ a quocunq̄ fere illibet ap̄
 prehendantur absq̄ alio medio cauant eadē
 tem affertum nēl discessum; huiusmodi eodem
 §. Th. teste, sunt sp̄oes in medianta quatu
 termini oibz noti sunt; ut; Omne totum ē maḡ
 sua parte, et, quae uni et eidem sunt aequali
 a, sibi inuicem sunt aequalia, et, his tria sunt
 lex, et Impossibile ē simul idem ēē et o ēē.
 nemo .n. hominum ferē ē q̄ nesciat q̄d sit tot
 tum, q̄d pars, q̄d ens et non ens, aequale, inaequa
 le.

Sequitur 2do, quod recte ac fere, q̄
 tra Notiones ostendit Gillig. l. 1. t. 4. c. 8. non oim
 sp̄oem, cuius termini inter se a parte rei identifi
 cantur per se notam ēē, q̄a plurima sp̄oes qua
 rum termini sola rāōe ratiōcinata differunt, ita
 constitutis sunt, ut q̄ centrialem terminorum dēfīōem
 sufficientem q̄ apprehensionem habere possit, igno
 rando nōtē an eam p̄dicatū f̄bitū cognosci
 at nec ne; cuius rei exemplum habemus in 2do de
 Acta, quā licet p̄tē cum f̄bitū dēfīant contro
 uertant tamen an illig passiones seu potentia
 rāōe an re ipsa ab acta distinguantur. Proter
 oea in mathematicis pleraq̄ passiones. n. q̄
 triangulū habere 3, Si sola rāōe a f̄bitū
 differunt, neq̄ tamen per se nota sunt, quando

quod a mathematicis oppositè demonstratur. Neg
obstat quod noiales opponunt de intuitiva
cognitione, dicentes fieri non posse quod
eiusmodi terminos quod a parte rei eidem intesse
sunt intuitus non absq; alio medio intervenien
te yisdem asseribatur aut dissentiat. Sicut
bene docet Gil. 4. 8. c. 3. n. 4. per ap
prehensionem terminorum non è intelligenda in
tuitiva et clara eorū visio alias omnis ppo
faret per se nota, siquidē nulla ppoio affer
ri potest nisi si qspian terminos clare intueat
quod statim absq; ullo alio medio eidem assen
tratur aut dissentiat quantumvis contrigerit
ali haec è. n. g. paries è albus.

Quae proprie ita declaratis notandū est. Om̄ ppoem
tionem autem fieri qd predicatum è de eētia scti, vel quod
ce nota idem è, sem ppoem pertinente ad. primu
modu per se, eē p se nota. Ita. S. Th.
predicatum c. 9. 94. a. 2. et op. 48. c. 7. alijsq;
de essentia scti multis in locis, apud Gilium. c. 4. 8. c. 2. n. 12.
q ex cor̄ sentia idem docet p hanc rāem
q̄a hoc ipso quod alqs perfecta sine de
finitiva cognitione diuini scti habet ex vi
eius unig cognitionis in complexa statim eidet, p
dicatum in eē scti, ac p̄uide absq; alio medio

per formare eiusdem iudicium sine affectu mentalem
 quod predicatum factum in sit ex qua doctrina sequitur
 quod cum S. Th. Theologi coiter docent a patre
 et spiritus dicta demonstrare quam factus hinc de
 scribit demonstrari non posse quod deus sit
 quia existens convenit Deo essentialiter in pri-
 mo modo per se. Sequitur item nullam aliam
 spiritum de primo modo dicendi per se, posse
 spiritus dicta demonstrare, per quid, demonstra-
 ri, omnes n. sunt per se nota, saltem secundum se.

Notandum quod spiritus in quibus continentur in media
 et necessaria causa praedicati se per se nota
 ter. Hinc est quod in spiritibus in tertio p
 quem praesens a se ipsis possit in mediata per
 se nota, ut cum forte incho. c. 8. sic docent, ut
 spiritus pertinent ad hunc modum per se, in
 quibus sit effectus de causa immediata praedica so.

In quibus continetur
 proxima et in-
 mediata ad praed-
 cati
 In quibus proxima
 causa praedica-
 tionis

tunc sunt tales; Sicut sunt per se nota; tales
 etiam sunt omnes illi spiritus in quibus proxima
 passio praedicatur de spiritu et sic ut si dicitur
 animal rationale est discursivum. Proxima sa-
 tis inquam quoniam in parte est ab eadem et una
 essentia posse plures passiones seu proprietates
 certo quodam ordine fluere ita rursus ut

In quibus proxima
 causa praedica-
 tionis

140.
prima immediate causetur ex dictione facti, et
u. immediate dicitur ex prima et tertio
etiam quod ex hoc sentia fluere aut primo
discursivum deinde admirativum, postea rati-
onale de qua opinio supposita, etiam passio
non efficiet formaliter immediate et pre-
notam speciem si quando de facti dictione p-
dicabitur sed tantum si de prima passione
affirmabitur, hoc u. g. modo discursivum e-
admirativum.

Ad extremam tandem sciendum e quod philosophus
doct. c. 2. et infra c. 2. utramque prae-
sentem demonstrationem polyssima debere esse primam
seu immediate et non demonstrabilem et per
se notam, Immediate inquam vel formali-
ter, vel certe virtualiter ita tamen ut per
virtualiter immediate non intelligatur illa
dumtaxat quod est resolutum formaliter pri-
mam et immediate per ea quae a demonstra-
tore ante resoluta ad id oio primam
atque ut talis cognitio in ipso demonstra-
tione exercitio, ut ex hoc sentia doct. etiam
Gillig et Tol. c. 2. n. 7. Quare in Euclidi
de u. g. in quo demonstrationis ita inter se
subordinate sunt ut Antecedentis conclusio

subsequenti principium sit, demonstratiue fieri.
 Et e.g. trigesima demonstrationis conclu-
 sio nisi ab eo qd illis premissis usq; ad unum
 prima demonstrationis prima ac formaliter
 immediata principia recordare, saltem tunc
 resoluit, quanta trigesima demonstratiue
 oritur. Ex qd iterum confirmatur quod an-
 tea dictum e potissima demonstratio in p-
 missis esse ac ex quouis tunc modo dicitur
 di per se, conclusionem u. tantum ex do.
 ordinarie: Da 1. et 4. modi habent qd
 in demonstrabiles, nisi qd etiam ex 4to dicatur
 et demonstrari posse in qd predicatur effectus
 aliquis de causa adaequata sed non proxima

ARTICULVS TERTIVS.

**Explicantur Tertia, Quarta, et Quinta
 Condicio premissarum Demon-
 strationis PROPTER QUID.**

Demonstratio Proprietas qd in constat ex natu-
 rali et immediati sed etiam ex notis ibi, pri-
 oribus, aut qd conclusionis, ut docet Arist. c. 2. In quo dif-
 ferat sequen-
 e n. inter has conditiones hoc dicitur quod dea a duob; pri-
 oribus.
 habent explicata absolute sit, nullumq; respectu
 ad conclusionem habeant sed 3 reliqua sunt

respectiva, habentis statem ad conclusionem
qua premissa demonstratio debent esse
Tertia conditio, notiores. Tertia res gdi
tio, ut premissa est ut premissa sint notiores quam con-
missa sint no-
tiores, quam g-
ditio. nel maxime e demonstratio ignota ex notio-
se debet colligi: tum quia premissa sunt
immediata et per se nota conclusio immi-

Ancien axiomatum. Denique quia ut Aristoteles ait per quod una
ma statum quodque tale et illud magis, sed conclusio
Propter quod cognoscitur per premissas; Ergo premissa
unumquodque tale, et illud magis sunt magis nota. Ratio huius principii
magis. numeratur inter axiomata philosophica et
ab aliquibus falsissime declaratur. Sed tamen omni-
bus brevitatis causa ad eorum veritatem defendendam
debet institui comparationem inter causam rea-
lem actu existentem et eius effectum nondum produ-
ctum et in potentia esse existentem. Alioquin si con-
paratio fieret inter eam univocam eiusque effectum
etiam actu existentem tunc effectus aequo nobilior foret
vel quam sua causa: quod non est nisi homo quam
pater, et equus quam aliam equam producit non est magis
equus quam ille quem producit, quamvis sit magis
talis quam equus in potentia sive producendum
nisi fieri intendam sed ut effectus actu existens

nobilitate sit quam sua causa sicut magis ignis nobilitate
 est parva scintilla a qua productus est ignis.
 Ita in nostro proposito promissa demonstrationis
 ratio cuiusque alterius discursus pro tempore vel
 natura saltem quam inferatur et cognoscatur condu-
 sio debet actu adeoque magis nota esse quam con-
 clusio inferenda quae potentia tantum cognosci-
 tur in promissis ut dicitur Aristoteles . c . v . h . b .

Quod si quis tamen velit actualem promissam
 cognitionem conferre cum actuali notitia conclu-
 sionis, nilominus asserendum erit cognitione prin-
 cipiorum formaliter immediatorum semper esse nobis
 hoc rem essentialiter, cuius conclusio nisi de-
 monstrata notitia. Qua de causa ab Aristotele . c . g .
 vocatur domina omnium cognitionum Formaliter
 immediatorum, dicitur quia scientia, eorum principiorum
 sum quae actualiter tantum in mediata sunt, adeoque
 demonstrata, est eisdem generis cum scientia
 conclusionum atque ideo sese aequalis per se obio-
 nis essentialis, quamvis accidentaliter ea perfectior
 sit quoadquidem procedit ex rationibus mediis qua
 scientia conclusionis. His addit Aristoteles . c . c . z . N . b .
 non satis est ut principia demonstranti notiora sint
 quam conclusio sed praeterea etiam aequae ratio a-
 nario constare eadem debet, falsitatem eorum quae
 eisdem modi principijs opponatur: nam addit his ver-

Cognitio promissam
 formaliter
 immediatorum
 semper nobis
 hoc notitia
 conclusionis
 demonstrata

Axioma bis: Quia scilicet scientem, credulitate oportet
mutabilem esse, h. e. ab assensu scienti-
fico dinouere nullo modo posse: sed si circa p-
missas earumq; oppositas p-
missas non ita immu-
bilis est consequenter neq; circa conclusionem

Conditio 4. ex his demonstratam posset immutabilis
persistere. Quarta conditio est premissarum
potissima demonstrationis est, ut sint priores in ordine, q; g-
ditio ut reliqua, etiam auiprienda est de obiectio-
nis premissis; sensus enim non est, formales premissas
prius haberi in mente vel ore demonstrantis q; a
conclusionem, sed premissas obiectivas earumq; beneficio
etiam formales, priores esse conclusionem, eo quod continent
necessariam causam p-
quam conclusio vera est.

Causa. n. ut ex post predicamento constat, natura
Conditio 5. causa n. ut ex post predicamento constat, natura
est causa, q; prior est suo effectui.

plex est, n. g. q; d. quinta et ultima q; d. intelligatur sciendum est
essendo. Causa in cognoscendo dicitur quodammodo mediū seu
arguendum q; quod in alterius cognitione deuenit
qua causa non est ad demonstrationem p-
etiam ad demonstrationem. Quia, imo ad rem bonam
dignam respicitur. Causa in sciendo est, a qua ut

Causa in sciendo pendet effectus, ut a sole lumen et ca-
rendo duplex. Causa iterum duplex est, una Physica q; res.
est Physica. Causa iterum duplex est, una Physica q; res.
et metaphysicaliter a suo effectui distinctione: Altera me-
sica. Physica seu Logica q; sola ratio ab effectu

differi, et per se vocatur causa virtualis, quia quae
 ad intellectum nostrum comparata ad operandum effectum
 eam eam habet eandem virtutem quam vera et ac-
 tualis causa physica habet respectu sui effectus, p-
 vide. n. nos deducit in cognitione predicati in sub-
 iecto si vera et physica talis predicati causa foret
 hoc pacto se habent. u. g. attributa diximus et licet
 sola ratione differant: nihilominus tamen habent eandem
 virtutem ad ordinem, ut unum respectu unius illius alterius
 quasi causa sit, quam ab re metaphysici possunt
 veras de deo demonstrationes efficere huiusmodi est haec.

causa metaphy-
 sica dicitur
 etiam causa
 virtualis.

Omne immutabile est aeternum.

Deus est immutabilis.

ergo; Deus est aeternus.

Immutabilitas namque iuxta nostrum intelligendi modum
 virtualis causa aeternitatis dei.

Hae declaratione praemissa. S. Th. et Ferrari.

1. contra Gentes. c. 24. Gillig. l. p. tt. 4. c. 8. n.
 12. et. 13. Caiet. Tot. aliq. logici cum Aristotele
 docent demonstrationis praemissa debere esse, seu por-
 tui continere non modo causam in cognoscendo,
 sed etiam in essendo, scilicet virtutem. Quae con-
 ditio ut etiam reliqua patet ex dictis scientia
 sapientia tradita in qua dicebatur nos tunc scire
 cum habemus causam C in essendo D et scimus il-

lam et causam pp quam predicatum tam
necessario conveniat ~~facto~~ ut non possit; non
convenire. Deinde nisi virtualis causa suffi-
ceret, sequeretur metaphysicam et mathema-
tica veras Ideas non esse quodammodo passiones me-
taphysicas quo tam de ente, tam de Deo solent
demonstrari, ut etiam mathematica pleraque
sunt, sola ratione a factis differunt;

Confirmatio quia intellectus noster per causam virtuale
perinde cognoscit rem aliter se habere non pos-
set, atque per physica seu realem.

Ad extremum circa predictas conditiones notandum est quod
docet Scotus. v. r. non est naturam ut idem quod naturam
notis ac prius est sit etiam notis ac prius quo ad nos;
singularia necodem modo cum sensu percipiuntur,
quo ad nos notiora et priora sunt Universalibus
quae solo intellectu cognoscuntur, et eodem modo autem
naturam priora ac consequenter notiora sunt suis sin-
gularibus. Similiter effectus licet causis suis naturam pro-
terioribus sint plerumque tamen quoad nos notiores
sunt, ac prius quam cause cognoscuntur: quia illi ab
sensum cadunt, causa vero persaepe latet.

Responsio ad Si quae an praemissa demonstratio naturam finem
an etiam quoad nos debeant esse priora ac notio-
res conclusionem demonstranda? Sed ex hoc ac au-

ta Julia quam etiam sequuntur Tol. c. 2. et Con.
 q. 2. n. 3. sub finem utroq. modo debere esse priores
 ac notiores. Naturā quidem quā eadem conclusionis con-
 tinent; quoad nos. n. quā alioq. conclusio ut pote ignota
 et promissus non posset nobis innotescere. Si ob-
 jicias item q. dicit non posse idem aliquo alio
 esse natura et simul etiam quoad nos prius ac notius.
 & deo primo, falso item nobis hic obijci; nam si
 q. n. dicit, idem non posse quoad nos naturā
 notius simul esse ac prius; sed idem, nō de eo ipso
 etiam nobis prius notum si scdm natura sua con-
 sideratum prius ac notius sit aliquo alio: sed con-
 trarium evenire posse ac plerumq. solere propter
 tim si loquamur de illo ordine quo nos propria
 inventionē et industria in rerū cognitionem deuen-
 iunt: tam. n. nil sit in illius nō quā prius aliquo
 modo fuerit in sensu. C. quem modum bene ex-
 ponit Tol. c. 14. sub finem, id quod prius
 in sensu nō inuenit a nobis prius etiam cog-
 noscitur, licet interim fortasse, multo posterius
 in veram naturā existere ceperit quam aliud
 quod sensu nō latet. Quo modo prius fumum
 quam ignē a quo proiescit cognoscimus et prius
 aliquam singularem rosam quā rosā eam sicut
 vineosatem q. prius eam existit. Signatē dixi

Solutio Obi-
 ectionis ex dictis
 nō ab istis
 et tradita est.

78

Loquendo de illo ordine dicitur quia si seruo sit
de cognitione et ordine doctrinae quae exli-
bris vel preceptis tibi accipiunt possunt et so-
lent universalis praeceptis singularibus et causa praecepti
quam effectus edoceri. Ideo idem, cum ydem
con. Item non ideo dicitur universalis esse natura
et non quoad nos nobis tunc singularium
quod existimavit praemissas de non tunc ten-
minis universalibus constare quae conclusio-
ne, iam in utrisque ydem proressu termini esse de-
beant, sicut leges syllogorum, ab arte. 1. Dion. et
Fon. 2. Just. traditur. Sed hoc dictum attu-
lit. e. l. ut significaret quod cognitio magis uniu-
versalium pendet a notitia magis universalium ac
singularium quae propria mentione primum per-
finitas universalium notitiam et asserta-
tionem pendere ab universis et cognitione p-

Quomodo mixtura.

Inter idem
serant haec
conditiones
Ex doctrina 3. articulo
patet et discitur inter conditiones habent
applicatas, nam ut minimam rem discrepant et prio-
res posterioribus latius pateat: primum aliqua species
natio vera atque interim non esse immediata ut haec:
Homo est diuersus, et ista. Triangulum habet
tres. primum deinde esse immediata ita ut non sit ge-
lusione notior quodammodo nulla immediata
tantum sicut se, non ut quoad nos sunt nota et

si virtualiter tunc immediata sunt per quae et ipsae
 demonstrantur tam ignota esse solent, quam aliqua
 conclusio per eas demonstranda. Praeterea o[mn]i
 quod alio notig[ur] e[st] etiam e[st] prius illo saltem natura
 quandoquidem vniuersalia particularibus priora, et
 minus nota sunt. Denique non quaecumque priora
 sunt etiam sunt e[ss]e in essendo eorum quibus priora
 sunt; nam prius ut ex postpradicatione constat
 varijs modis accipitur, et bellum Troianum
 Prius prius fuit, neque tamen eisdem e[ss]e fuit. Fuit
 inter conditiones hactenus traditas e[st] satis mag-
 num discrimen. Sed obijciat multo
 plures conditiones principiorum et praemi-
 sum demonstratio in h. l. ab ipse tractari;
 ut quando primam. c. 2. et 7. tradit principi-
 a demonstratio non debere esse e[ss]e pluribus sci-
 entijs ac demonstratioibus sed propria; contra qua
 conditione peccasse ait resio quem Poissonem
 mathematicum qui ex eorum principijs perperam co-
 nat[ur] e[st] demonstrare quadratam cituli, etiam ho-
 dieis mathematicis adhuc ignotam. Deinde
 eodem. c. 7. docet idem fides principia demonstratio
 non debere esse extranea neque n. l. l. et, in t. l. 20.
 ex alio genere in aliud migrantem demonstrare: post
 ea in eodem. c. docet principia demonstratio esse

hanc vocantur indemonstrabilia et immediata, et per
se nota, ut constat ex. n. 2. et hae ^{haec sunt} ~~definitio~~ ^{tantum}
definiuntur ea principia q̄ formaliter immediata et oīo ^{haec sunt} ~~definitio~~ ^{tantum}
prima sunt et q̄ sp̄ta principia dicuntur: nā ^{haec sunt} ~~definitio~~ ^{tantum}
virtualiter tantum immediata sunt ō sunt sp̄ta ^{haec sunt} ~~definitio~~ ^{tantum}
dica principia sed cum demonstrantur sunt conclusio-
nes; cum u. postea sumuntur ad aliqd̄ aliud proban-
dum tunc q̄dem aliquo modo etiam possunt dici
principia sed tū in illa demonstratōe, q̄ ex q̄ suis
conficitur.

Deinde dividit ^{dividuntur} ~~definitio~~ ^{tantum}
istum in Coia et Propria. Coia dicuntur ^{dividuntur} ~~definitio~~ ^{tantum}
q̄ pluribz demonstratōibz q̄ scientijs conveniunt, q̄an-
tia sunt ista: Totum ē maius sua parte; si ab
equalibz equalia demas, q̄a relinquuntur etiā
sunt equalia, q̄ docet in sua coitate nulli par-
ticulari scientia ē utilia sed debere p̄portionali-
ter ad singularem scientiam materiam limitati
Vnde Geometra. u. g. priore principio ad hanc
modum limitato utitur, Tota magnitudo, ē ma-
ior sua parte. Arithmetici hoc modo, Totus na-
merus maior ē qualibet suarum partium etc.
Vocari solent ista principia praesertim tunc q̄
sua communitate retinent, a grecis axiomata
a latinis u. dignitates quasi p̄ alijs p̄p̄tibz digna

Abg. fides et assensu prebeatur q̄ proinde ab
omnibus describuntur sic in singulari numero: *Apri-*
matie. omnia e quod necesse e eē pp̄ ipsum; et necesse
e videri. Sensu e aprioma est p̄p̄tio q̄ non
p̄ aliam sed per se ip̄ta innotescit et cui ne-
cessario ab oibz prebetur assensu. Vno verbo
aprioma aliud non e quam immediata et per se
nota etiam quoad nos p̄p̄tio q̄ oibz ita ma-
nife sta e ut ab ea dissentire nullo possit
q̄ vocabula ac terminos illigere perreperit.
Si *Arti* obuias ep. l. Peri. Omne quod
q̄ affirmari negari posse et vicissim. Re-
spondet. c. c. 8. signodi apriomata externa q̄
den orate negari posse interna u. o. posse.
et licet ea p̄p̄iam exteris negatit inloning
ni mentē iisdem fidem habere; demonstrat
u. o. respicere ad verba externa; sed ad tra-
ditionem internā. Deniq̄ idem *Arti*
coibz p̄p̄ijs seu apriomatis etiam annue-
rat ista dno: Affirmatio et Negatio de a-
dem eo non sunt simul vera; neq̄ etiam simul
falsa. Sicut docet expresse q̄dem et in sua com-
munitate accepta, non poni in demonstratione
particularibus sed in generali tantum et restricta

ad particularium scientiarum materias. Dum n.
 u. g. physici ait: oē corpꝫ naturale ē mobile
 tacite simul his principijs utitur q̄a oē hō
 & vero habet quod ait simul etiam habet &
 falso quod non sit mobile.

Propria sunt q̄ in singulis scientijs fiunt, cuiusmodi
 in Geometria u. g. ē hoc: Linea ē longitudo sine
latitudine. In logica; Demonstratio ē syllo-
gismus pariens scientiam. In physica, homo ē at
 rationale, de q̄bꝫ principijs docet Arto, in scienti-
 is particularibus supponi sine oī p̄b̄ac; tam quod
 uera sint; tam quod eorum p̄b̄ta existant.

Diuiduntur tripartitam: nam quaedam dicuntur huiusmodi ^{Principia}
 p̄theses. h. e. suppositiones: quaedam postulata ^{propria}
 et petitiones: quaedam definitiones; Cuius divisionis ^{triplicis sunt.}
 fundamentum ē, quod principia propria speciali-
 um scientiarum plerumq̄ constant terminis q̄
 non satis noti sunt ijs q̄ accedunt ad eiusmodi
 scientias discendas. Ut igr̄ p̄fectis et p̄gressis
 aliq̄ ab eiusmodi discipulo fiat, oportet eum in-
 tro, iuxta eisdem p̄b̄ta consilium, multa q̄ non
 dum perspicacē satis intelligit, credere. Et ut
 p̄tinua aliqua principia ipsi p̄ponantur quaedam

libenter credit, is assentiendo: de quibusdam
vero subdubitat aliquando, nō forte etiam con-
trariam opinionē habet. Suppositio
ē eimodi principium quod licet a doctore
saltem a posteriore demonstrari et discipulo
probari possit, supponitur tū sine demon-
stratione, eodē annente, illud q̄ credente.

Postulatum u. seu petitiō ē principium a doctore sine
demonstratione sumptum de quo tamen discipulus
dubitat, uel etiam contrariam forte opinionē habet.
Ex quo colligitur suppositionē et petitiōnem sola
ratiō quando q̄ differre tūdem eadem numero pro-
positio respectu eius discipuli a quo creditur hypothe-
sis ac suppositio ē: respectu alterius u. q̄ eam nō
dum credit postulatum siue petitiō uocatur.

Ab utriusq̄ Definitio duplici discrimine dis-
cernit primo q̄a suppositio ac petitiō sunt integre
propositiōes, Definitio non item, quod etiam docet For-
s. Inst. c. 1. Quod si Definitio ut interdū solet
per tota enunciationē in qua etiam definitum posi-
tur auiperens tunc nil differret a principio con-
cepto, foretq̄, aut suppositio si eam concederet
discipulus, aut postulatum si nō crederet. Secundū
discrimen ex priore sequitur q̄a Definitio in enun-
ciatiōe non sit nec ē. Universalis nec particularis

C. prioristica.) Sed suppositiones et petitiones vel
sunt universales, vel particulares. In huius doctrinae
harumq; divisionum exempla desiderat in special
initium. l. 1. Euclidis in quo primo loco ponuntur
36. Istae q; q; possunt fieri totidem principia
demonstrationum geometricarum. Deinde sequun-
tur 7 petitiones seu postulata in q; continen-
tur etiam suppositiones q; patu a petitionib; di-
crepant. Postea sequuntur 20 axiomata seu
principia plarib; scientijs communa q; principioru
genera licet in alijs etiam oib; ac singulis scien-
tj; reperiantur a primis tñ earu inventotib;
in nulla alia fuerunt ita distincta et tam clara
methodo explicata q; ab Euclidē in mathematicis.

Post divisionē principioru Arist. c. 9. tractat de in-
terrogatione et disputatione scientiali, docetq; qua-
tum differat demonstrativa interrogatio a dialo-
gica q; apud Tolet. vel alios legi poterunt.

TERCIA PARTIUS
LIBRI.

De Divisione Demonstrationis
in PROPTER QUID, et QVIA.

Doctrina Arist. quam in c. 10. de hac Divisione tradit

breuiter sic se habere uident. Demonstratio
latissime accepta est syllogismus constans ex propositis
ueris et euentibus: Necessarijs in qua, quae
teste Aristotele, c. 6. oēs qui uisunt contra aliquam
demonstrationem probare conantes eam non esse de
monstratione hoc utuntur medio. Quod non sit pro
necessarijs adeo ut ibidem illos fatuos nominet
et ex probabiliter ueris existimant se aliquid de
monstrasse, additque medium contingens nec in de
monstratione. Propter quod, nec quae prima, posse
ullam conclusionem necessariam probare: sed non mi
nus uaria demonstrationi est euentia propositio
quam necessitas alia non signent scientiam
sed fidem tantum.

Diuidi. a. j.
Demonstratio tam lato sumpta tamquam genus diuisio
diuiditur in duas species, quarum nobilissima ac potis
sima uocatur demonstratio propter quod; Altera
minus nobilis dicitur demonstratio quia.

Demonstratio propter quod est illa, in qua aliquid
per ueram, adequatam, et proximam suam causam
probatur, iuxta doctrinam Aristotele, 1. Post. c. 17.

*Demonstratio
propter quod
est quae in se
definita est.*
Breuiter dicitur, demonstratione propter quod
est eorum potissima esse eam quae ab Aristotele supra defini
ta, et habere applicata. Subdiuidi porro
haec demonstratio pro uarietate mediatorum fit

in varias species subalternas et Infimas. Eiusd. et demon
 Demonstratio, *EVSA*, est, qua aliquid de alio probatur tratio EVSA!
 per aliquem effectum, vel per causam remotam et
 inadeguam. Per effectum nunquam quæritur
 potest re ipsa a sua causa diversa et nota do
 ctinam. a. 3. Vocatur a. hac demonstratio
 a grecis τὸ ὄτι, a latinis u. demonstratio
EVSA, quod per eam fieri solent probatur, quam
 predicatum connexio fito. Potissima u. notis
 to dicitur demonstratio Propriet. EV,
 cum per eam etiam causa proxima per quam pred
 icatum fito me ostendatur.

Demonstratio *EVSA* duplex est, una qua per effectum
 etiam aliquem nobis notiore aliquid de alio pro
 bang, et etiam vocatur demonstratio a Doctri
 ore, quod omnis effectus est potestior sua causa.

Item demonstratio signi, qua effectus sunt notiores
 quam ipsorum causa, ac promde eorum signa natura
 ralia: quoniam fang est effectus et naturale signum
 ignis latentis. Commodè tamen notat Tol. c. b. q. 1.
 fund. 2. signum huiusmodi debere habere naturam
 connexionem cum sua causa: Posterea. S. Th.
 etiam docet fieri posse ut causa quoad nos notior
 sit suo effectui, nisi quo casu est effectus causa, sed causa

effectus occulti, signum est. Ita docet in
1. p. q. 70. a. 2. ad 2m. et in 3. p. q. 70. a.
ad 1. et 2. genti? etiam Tol. Jun. v. Aug.
demonstratio? scilicet in hoc. 10. c. hoc duo ex-
empla habet.

Quod corpus lucidum non scintillans est opacior.
Sed 7. planetae sunt corpora lucentia
et non scintillantia

7. planetae sunt prope nos, h. e. non
ita remoti, quomodo stellae firmamenti
In hoc exemplo non scintillare habet se per mo-
dum effectus respectu proximitatis quae propin-
quitas est cum se quam planetae nobis non viden-
tur scintillare.

Secundum exemplum.

(rotunda)

Quod id quod illuminatur circulariter est
Sed Luna illuminatur circulariter
7. planetae sunt rotunda.

Planetae a. rotunditas Luna sit eam circularis
illuminationis, illuminationis tamen quam sensu percipi-
mus notioe illa est. Verum hanc demonstrati-
onem dicit scilicet coniecti posse in demonstrati-
one. Propter quod a prioribus duobus magis extremis
in mediam, et media in maiora extrema commutat.

Altera demonstratio EVSA est per quam aliquid
per causam remotam et inadæquata probatur
quam Aristoteles ait semper esse negativam; atque in eadem
syllogorum figura tamen conficitur ut in hoc exemplo patet

Omnes quod respirat est animal

Nullus paries est animal

Ergo nullus paries respirat

Circa quod ex exemplum sciendum est quod cavere pulmo
ne sit causa adæquata et proxima propter quam aliquid
non respiret; At non esse animal est causa remota
tamen et inadæquata cur aliquid non respiret, neque
in omnia animalia respirant, cum multa pulmones
careant; Quia tamen nihil respirat nisi animal sit
ideo per negationem animalis recte demonstratur
aliquid non respirare quamvis non per veram causam
Huius exemplo subiungit Aristoteles causas remotas affini-
lari quod per Hyperbole et exsuperationem aliquando
dicuntur quod nimirum plus respondet quam interroga-
tum fuerit. iniqui modi responsum ait fuisse iniquam
Charlydis philosophi ex Scythia oriundi. Nam
Athenis versans cerneret foeminas vino ebrias
et pro ebrietate tibijs canentes ac saltantes, ro-
gatus a quodam an etiam apud Schythas eiusmodi sal-
tatrices ac tibiicinas essent, Argenteus respondens dixit

Secundo notandū vīs demonstrationes q̄ ō sunt potis-
sima reduci sese ad demonstrationē **Quarta**. Ideoq̄
multo plures species eī subalternas et infimas, q̄ā
potissima demonstrationis de q̄bus speciebus aliqua
sicut digna legi possunt apud **Tol. c. c. l. q. r.**
et. c. 10. n. g. du. r.

Terzio, demonstrationes reciprocas q̄bus nimirum
cāa p̄ effectus et vicissim ex causis effectus demon-
strantur. ad unā eandem scientiam totālē specta-
re: ut ex pressē docet **Artes m. h. c. 10. q. tunc**
addit saepe fieri ut demonstratio **Propria** quid
et **Usa** ad diuersas scientias pertineat, uide-
licet ad subalternatē et subalternatā, de q̄bus
infra. Deniq̄ p̄ter diuisiones iam explica-
tas aliter etiam diuiditur demonstratio ab **Ale.**
infra. c. 20. et 21. et 22. quas diuisiones ibidem
etiam in sinuabim.

QUARTA PARS. PRIMII LIBRI POSTE- RIORVM.

De forma Demonstrationis

Capite u. docet **Artes** demonstrationē **Propria**
q̄ vīs potissima, m. 1. tantum modo 1. figura q̄ **Bar-**
bara dicitur, optui debere ac posse. Idq̄ probat

experiencia demum per se scijs mathematicis q̄ habeat potissimas
et nobilissimas demonstrationes easq; oēs in s. Fig.
et .j. modo. Ratio est q̄ in nullo alio modo nec
figura servari possunt conditiones premissarum
demonstrationis in eadē parte explicatō; neq; in
alijs modis et figuris aliqd affirmativum, unive-
rsaliter concludi potest. Quod attinet ad alias
demonstrationes q̄ ō sunt potissima possunt illo
p̄ varietate mediōrum et conclusionū probandū autē
in alijs etiam figuris ac modis fieri, ut præcedente
c. 10. patet, ex ep. c. 17. infra. Quia de huius
c. et .j. doctrina legi possunt apud Tol. q̄ in postre-
ma parte capituli, bene explicat doctrinā Arist.
de negativis propositionib; immediatis q̄b; plura ad
dit. c. 17. n. 8.

QUINTA PARS. De Ignorantia ac Pseudographo Syllogismo.

Cum eadem scientia contrariorum sit C. mediocris tam
de morbo quam de sanitate, et physici tam de
navis quā de loco, et ethici tam de virtutibus quā de viti-
tutibus agunt. Deo etiam Arist. explicata habet,
nō ut unq; naturā demonstrativi Syllogismi et

Scientia, deinceps in c. 12. 13. 14. agit de ignorantia
 q̄ opponitur fœci, et de pseudographo Tytlo q̄ demon-
 strationi opponitur. Docet a. ignorantia eē dupli-
 cē. Vnā uocatur pura negationis; Altera pra-
 ua dispositionis; quæ a se minime fere sic diffe-
 runt quæ non bonum, uel non bonitas differat a
 malo sine malitia. Illa .n. eē solig bonitatis negatio
 ista u. eē eidem negatio, cum superaddito habitu pra-
 uo q̄ malitia dicit uitium dicitur. Similiter igno-
 rantia pura negationis eē mera absentia et negatio
 cognitionis alius rei qualis eē in pueris, mutis,
 et oibg alijs hominibg, respectu eorū rerū quas
 oīo ignorant. Cuius un sint multa cāe præser-
 tim accidentaria ut negligentia, desidia, morbositas.
 Artes t̄i s̄i præmissis .c. 14. unam etiā tantam
 affigunt eamq̄ necessariam docent eam q̄ a rati-
 tate aliquo sensu priuato eēt ō posse propria inex-
 tione eorum q̄ tali sensu percipi solent scientiam ac-
 quæ .n. g. eorum scientiam de coloribg, ut bene
 applicat Tot. c. 14.

Ignorantia praua dispositionis eē cum ō modo ignora-
 ng aliquid sed præterea etiam de eodem aliqua falsam
 opinionem ac persuasionē habens quod auctore Arte du-
 pliciter p̄t fieri. Vno modo sine oī Tytlo q̄ nimis
 dispositio
 ter eō habet.

vel auctoritate vel uana experientia aut exemplo
aut consuetudine ducti et decepti arbitramur aliqd
quod uerum ita e ut q uisui nimis fidens cre-
deret solẽm o eẽ maiorem quam san pileũ uel rotũ
dũ mensam. Alio modo hac ignorantia contingit
per syllogismũ cuius uel utramq propositionẽ falsam uel
alterã saltem et consequẽtẽ etiam falsã conclusionẽ
ex ijs illatam q uera habemg. Quod si etiam q
necessariõ uera, tunc uocatur syllogismus pseudo-graphus.
Plura de his legi possunt apud Toletum.

SEXTA ET VLTIMA LI- BRI PRIMI PARS.

Doctrinam hanc quam in ultima huius libri parte tra-
didit, sequentibus promittis obiter perstringens.
Primum, numerus mediorum et principiorum demonstrati-
onis o pẽ eẽ infinitus, sed finitus ut fuse docetur ab
Aristotele .c. 15. usq. ad 20. Quae doctrina non modo
uera e, in principijs et promissis demonstrationis sed
etiam quoad aliorum syllogismorum propositiones, etiam

accidentales duntaxat. Dignum a. notatu e quod de
 accidentali predicatione *Artes. c. 18.* docet, ^{Accidentaliter} cam tri. ^{dicatio tripli}
 by modis fieri. Vel n. ^{accidens de accidente pra-} ^{ditur fil.}
 dicatur, ut album ambulat, album e dulce. Vel ^{facto}
 predicatur de suo accidente, ut magnum e lignu
 Album e lac. Vel de ^{facto} accidente, ut lignu e mag
 num. Inter quas predicaones idem *Artes. c. 11.* et
 idem 18 hoc discrimen facit quod aliqua sint ^{idem}
 se, illa nimium in qbg predicatu conuenit ^{facto} ^{illu pradi. ac}
 SECUNDO SE, hoc e, o bnficio ^{trinet in hoc} ^{differt, quod}
 fit in predicaone tertij modi, quando ^{aliqui vult} ^{cundum se alie}
 dicitur de ^{facto} predicatu. Alia sunt predicaones ^{secundu}
 s eundum accidens, in qbg predicatu ^{facto} ^{per ali-} ^{Accidens.}
 ad conuenit, ut contingit in primo et secundo modo. Na
 in album dicitur ee dulce, factu e, quod album
 cundu se ac formaliter dulce sit ^{formet. n. falsa} talis
 predicatio factu quod id cui album accidentaliter con
 uenit sit dulce, ut bene exponit *Tol. in comm.*
 super citata cap.

Secundu ^{propositionem}, Demonstratio vniuersalis
 e nobilior ^{particulari. c. 20.} et Affirmatiua ^{prstat}
 Negatiua. c. 21. et Negatiua ^{ostensiuu} (ac multo
 magis affirmatiua) potior ac ^{prstantior} e ea qbe
 ducit ad impossibile. c. 22. *Intelligit n. Artes*

noie vniuersali demonstratio nis eam p qua aliquid
predicatum posteriori specie vniuersale, de aduqua
to suo obiecto probatur, ut sensibile de atri et habere
3. de. de triangulo. Particularis. u. Demonstratio
dicitur per quam aliquid predicatum vniuersale
o de aduquato ac primo suo obiecto sed de aliqua
illius specie ac parte subiecta concluditur, ut sensibile
de homine, habere tres de Isosceles. Le
gatur Tolety.

Tertium, de scientiarum certitudine. c. 23. Ter
tia per quam simul cognoscimus $GVJA$ et $LRQD$.
 IRA $GVJA$ certior e ea per qua tm cognosci
mg $GVJA$. Secundo quo magis aliqua scientia
abstrahit a materia sensibili eo certior e. Hinc
Arithmetica, q numerum precise et abstracte sum
ptum habet q obiecto. Hinc teste certior e musica
q numerum sonorum adeoq sensibilem conside
rat: sed de scientiarum abstractione plura dice
da erunt infra. Tertia scientia q uersatur
circa obiectum simplicis e certior alia q circa
obiectum magis compositum pluribq conuictum
uersatur. Hinc licet Geometria et Arith
metica equaliter a materia sensibili abstrahant
Arithmetica tm eodem teste author certior e Geo
metria eo quod illa numerum et unitate simplicis

imo et sine omni adiectione considerat. Haec u. conti-
nua et facta q̄ habent positionē inota dicta in
predic. Quantitatis.

Quantū de unitate et diuersitate scientiarū, in
idem. c. 23. Artes ita docet. Una scientia ē q̄ ^{est} quana disti-
ctū ē unig generis, quacūq; ex primis componatur, et
partes sunt aut affectiones horum **PER S^o 2.**

Ex q̄b; mitatissimis uerbis Louanienses, br.
g. c. v. cum Alberto Magno et Themiſtio et
alijs has 7 conditiones eliciunt ad unitatem scia ^{Prima conditio}
necessaria. ^{ut sciam ut} Primum ut Genus scibile, h. e. ^{tributio} ^{tributio}
attributiois ō sit aequalum casu, sed uel ^{ut sit aequum} ^{casu.} ^{casu.} ^{casu.}
u. uti in phisica corp; naturale, in Geometria
Continuum, uel saltem Analogum, ut in Metaphisica, 2.
Ex. Legatur q. 4. proemij. a. v. Secunda conditio ^{ut principia}
ut Principia propria tum Completa tum Incompleta ^{unig generis}
qualia sunt m̄a et forma in Phisica in Logica uero 3.
concepty et noia, sint unig generis scibile, sed ^{ut idem h̄m}
quod unum ē. Tertia, ut idem h̄m habeat ^{habeat alia} ^{partes sub-}
tes, nempe subiectiuas tuq; Totum quoddā ^{restriunt.} ^{restriunt.} ^{restriunt.}
Uniuersale ^{restriunt.} ^{restriunt.} ^{restriunt.}
Sicut mod; disserendi habet ^{distin-} ^{distin-} ^{distin-}
tionē diuisione ^{distin-} ^{distin-} ^{distin-}
mentōe, et ^{distin-} ^{distin-} ^{distin-}
10 predicamenta. Item ^{distin-} ^{distin-} ^{distin-}
et fieri deas. Quarta ut ^{distin-} ^{distin-} ^{distin-}
h̄m etiam habeat aliqua
proprietates seu passiones q̄ ipsi in xdo modo **PER**

Se conveniat et de illo et speciatim de uno utraque
possint. Diverse. n. Scientia sic ab eodem

*Diffia Diversa
sunt scientia
arum.*

Arte describuntur. Quatuor principia neque ex eis
de, neque altera ex alteris sunt. Quibus verbis duae

conditiones comprehenduntur: ac defectu prioris
Scientia de animalibus diversa est a scientia de
plantis, quoniam ex eisdem primis principijs tam
incomplexis nempe ex Materia et Forma tum
etiam Complexis pendet: Propter posterioris
defectum Scientia de haec etiam est diversa a
Scientia de animali. Praeterea ut scientiarum

diversitas tanto melius percipiatur addit Aristoteles
alia duo signa quae apud Toletum legi possunt, ex quibus
etiam notandum Artem in h. c. tractare de unitate
et diversitate totalium scientiarum qualis
est physica, logica etc. non de partiali, quae tamen
circa unam aliquam conclusionem demonstranda versatur.

Quibus; ex eodem c. 23. unius rei ac conclusionis
plures demonstrationes. ac possunt non solum

*Quid sit de
demonstrationibus
ex eodem ordine
ad?*

ex uno ordine, verum etiam ex diverso. Quibus
demonstrationes ex uno et eodem ordine sunt quae con-

*Quid sit demon-
stratione
diversi ordinis?*

stant medijs pertinentibus ad unum genus tantum, et
efficientis aut finalis si nimirum aliquid per remota
et propinquas causas demonstratur. Diversi ordi-
nis demonstrationes sunt quarum media de se magis

ex sinceris causarum generibus vel si unum sit causa
 alterum effectus dicitur accipit a. Artes demonstratione
 lato ac generice quia si de potissima forma foret tunc
 unig rei tantum una sit esse demonstratio potissima
 quandoqdem Arte auctore unig caigq rei tantum una
 e esse proxima et adequata.

Septim. Resum fortuitaram qd scilicet raro et
 per accidens eveniunt o e scientia, sed tantum ne-
 cessariam aut certe earum qd plerumq eveniunt
 Posterea per sensu solum, non habetur demonstratio
 na scientia eo quod scientia demonstrativa tantum sit
 rerum universalium: sensu u. tantum singularia
 percipiat. Quam doctrinam artes .c. 24. his ver-
 by exemplis illustrans ait: Tametsi oculis armen-
 semq. triangulum habere 3 angulos de adhuc no per-
 ceuemq. quia per sensum, tantum habens particulare
 cognitione de uno illo triangulo quem videmus; que-
 retemq. a. cognitionem universalem de o trian-
 gulo atq. adeo etiam de triangulis quos nunquam
 vidissemq. nec visuri essemq. Altera exemplum
 e. si supra lunam positi videremq. illam de-
 ficere ac terram inter Solem et Lunam interjici
 necdum generaliter sciremq. interpositione terre esse
 causam omnis ecclipsis. Utiles igit sensitiva qd

in hoc prout
 ante demon-
 stratio latius
 in arigibz
 no 4m pro
 potissima.

cognitio e ad demonstratiua scientiam agra
dam, ipsa tñ nec vera scientia e, nec sufficit.
Septimum. Non omnium Tytlorum multo minus om-
niam demonstratiua ac scientiarum eadē e, eē prin-
cipia possant: sed singula tibi propria habent
q̄ alijs accomodari o possant: ut fusiō doct. A-
ristoteles. c. 25.

Octauum. Artes. c. 26. scientiam ab opinione distin-
guit tum rāōe obiectorum. Nam scientia versan-
tur circa res necessarias: Opinio a. ad conting-
entes, tum rāōe p̄bri; nam scientia illo doctus
n̄ eodem homine simul cum opinione eē nō p̄t, de
q̄b̄g plura dicentur infra. Legi mittem potest
Iol. Super. c. c. 26.

Tandem ad extremū docet qd sit solertia seu
sagacitas et acumen, ad qua duae conditiones re-
quaruntur. Prima ut q̄ recte coniectet. h. e.
uersam mediam sine causam rei demonstranda inueni-
at. Secunda ut hoc quam brevissimo tempore
faciat. Sumitur itaq̄ solertia et acumen vel
pro facultate naturali qua mediam demonstrati-
ua celestiter inuenimus, vel pro ipsa operatione actus.